

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

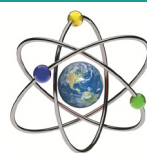

№2(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 1002 sahifa,
2-fevral, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woosyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Kasbiy mahorat va tajribalarni rivojlantirishning mazmuni, shakl va usullari	22
<i>Yo'ldasheva Feruzaxon Shavkatbekovna</i>	
O'zbek tili darslarida 5E modelini qo'llash orqali ta'lim sifatini oshirish: Chimboy tumani 36-sonli ixtisoslashtirilgan maktab misolida	26
<i>Kojamuratova Ulbosin Punkitbaevna</i>	
Shaxs ijtimoiy faolligi: tushuncha va tahlil.....	29
<i>Baxriyeva Nargiza Axmadovna</i>	
Fiziognomika va psixologik yondashuvlar asosida portret qalamtasviri ta'limini takomillashtirish.....	33
<i>Babadjanov Axmadjan Xudayberdiyevich</i>	
Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini pedagogik texnologiyalar asosida rivojlantirish	37
<i>Nusharov Bobir Bolbekovich</i>	
Личностные характеристики как ассимиляция системы отношений младших школьников и предмет воспитательного воздействия учителя	41
<i>Олимова Азиза Кахрамоновна</i>	
"Vitagen ta'lim texnologiyalari" asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini o'quvchilarda perseptiv qobiliyatni rivojlantirishga o'rgatishning didaktik imkoniyatlari	47
<i>Tursunboyeva Kamola Ilxomjon qizi</i>	
Ekologik ta'lim va tarbiya asosida talabalarda ekoturistik madaniyatni rivojlantirishning pedagogik-metodik asoslari.....	50
<i>Kamolov Baxtiyor Xasanboyevich</i>	
Individual ta'lim trayektoriyasi: maktabgacha yoshdagi bolalarda ekspressiv nutq buzilishlarining o'ziga xos xususiyatlari	54
<i>Fayziyeva Nozima Oybek qizi</i>	
Boshlang'ich sinf matematika darslarida mantiqiy masalalardan foydalanish samaradorligi	59
<i>Ibragimova Nozima Ulug'bekovna, Pardayeva Hosila Qudratulla qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda tarbiyachining kreativ roli	64
<i>Botirova Lobar Kamolovna</i>	
O'quvchilarda mantiqiy fikrlashni rivojlantirish.....	69
<i>Kaipova Tazagul, Kaipova Elmira</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini zamonaviy kasb-hunarlariga qiziqtirishda integrativ usullardan foydalanish	73
<i>Ergasheva Nigora Erkinovna</i>	
Proposals for the Development of Education in Teaching Musical-Historical and Theoretical Subjects	76
<i>Sobirova Gulkhayo Aktamjonovna</i>	
Raqamli ta'lim sharoitida talabalarda mediakompetentlikni rivojlantirishning nazariy asoslari.....	81
<i>Rustemov Abseit Trijan o'g'li</i>	
Hamkorlik ko'nikmalarini takomillashtirishga oid tajriba-sinov ishlarini tashkil etish mazmuni	85
<i>Baxramova O'ramol Uralovna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining matn ustida ishlash orqali o'quvchilarning nutqiy kompetensiyalarini rivojlantirishda nazariy asoslanish mohiyati.....	88
<i>Boxodirova Muxlisa Xoljigitovna</i>	
Zoologiya fanini o'qitish jarayonida talabalarining ilmiy-tadqiqot faolligini rivojlantirish mexanizmlari	92
<i>Dushekeeva Nasiba Rustembaevna, Arepbaev Islambek Muratbaevich</i>	
Ingliz tilini o'rganishda zamonaviy texnologiyalarning roli	96
<i>Ergasheva Mehriyona</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilarining tasviriy ko'nikmalarini shakllantirishning nazariy asoslari	100
<i>Jummayeva Sayyora Shokir qizi</i>	

The Role of Digital Technologies and Virtual Reality in Modern English Teaching Methodologies	104
Seilkhanova Rita Nurniyazovna, Kalbaeva Mexriban Elbrus qizi	
Sog'lom separatsiya orqali yoshlar sog'lig'ini mustahkamlash: tibbiy-psixologik yondashuvning empirik tahlili	109
Mavlyanova Surayo Sultanaliyevna	
Badiiy-tarixiy meros asosida pedagog shaxsini tarbiyalash: nazariya va amaliyot uyg'unligi	112
Qodirova Mavluda Maxodir qizi	
Gamified Programming Platforms: Analysis and Recommendations	116
Ra'nokhon Ne'matjon kizi Rakhimova	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida giperaktiv bolalar bilan ishlashning ilmiy-nazariy asoslari	123
Raimqulova Sojida Abdusaid qizi	
Qandli diabet bilan og'riqan bemorlarga pedagogik yordam ko'rsatish tizimi.....	126
Shermatova Yakut Sabirovna	
O'smirlar o'rtasida kiberbulling	129
Tashbekova Aziza Mirsuxbatovna	
Uzoq muddatli davolanishga muhtoj bolalar uchun tyutorlik yordamini tashkil etish	132
Tolipova Pokiza Xasan qizi, Isamuxamedova Dildora Raxmatilayevna	
Zamonaviy maktablarda xavfsizlik madaniyatining roli.....	135
Turdiyeva Zilola Jalilovna	
Global akademik reyting va raqobat muhitida xalqaro olimpiadalarning o'rni	138
Xalikova Umida Mirovna	
Tarbiyachining bolalarni tasviriy faoliyatga o'rgatish jarayonidagi o'rni	143
Xasanova Shaxnoza To'xtasinovna, Rahimova Umida Abdurasul qizi	
Biologiya darslarida TIMSS topshiriqlarini integratsiyalash.....	148
Zayniyev Suxrobjon Islombek o'g'li, Komiljonova Muslima Shuxrat qizi	
О трансверсальных компетенции воспитателя дошкольного образования.....	153
Садыкова Шоиста Акбаровна, Назарматова Дилшода Умаралиевна	
Talaba-yoshlarni mustaqil oilaviy hayotga tayyorlashning pedagogik-psixologik xususiyatlari	156
Kushakova Gulnora Egamkulovna	
Yosh oilalarda ajralishlarni bartaraf etishning pedagogik mexanizmlarini aksiologik yondashuv asosida takomillashtirish	160
Normurodova Gulnora Ikromovna	
Maktabgacha ta'lim tarbiyachilarining innovatsion faoliyatini rivojlantirish mexanizmlari	164
Mamadaliyeva Dildora Alisher qizi	
Psixologik zo'ravonlikning o'smirlarda destruktiv xulq shakllanishiga ta'siri	168
Jurakulova Dildora Ziyadullayevna	
Maktab maslahatchilarining boshqaruv kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari	172
Kazakova Saxiba Abdurayimovna	
Kichik maktab yoshi o'quvchilarida ongli intizomni tarbiyalashning samarali usullari.....	178
Ziyayev Adxamjon	
Lingvokulturologiyada konsept tushunchasining nazariy talqini	182
Jo'rayeva Nozima Nozim qizi	
Sport takomillashuvi bosqichida voleybolchilarning sakrash qobiliyatini rivojlantirish texnologiyasi	185
Shaimardanov Sherbek Abdurashid o'g'li	
Eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalarda nutq rivojlanishining pedagogik-psixologik xususiyatlari	189
Teshaboyeva Feruza Raximovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalar psixologiyasiga oilaning katta avlodi va ularning ta'siri.....	192
Ashirova Sojida Baxromovna	
Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining kasbiy-metodik tayyorgarligini differensial yondashuv asosida o'qitishning tarixiy pedagogik ildizlari	196
Bekmuratova Shoxida Ne'matjonovna	

Talabalarda yozuv kompetensiyasini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish	200
Jabborova Salomat Abdijalilovna	
Integrativ o'qitish asosida bo'lajak logopedlarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish mazmuni.....	204
Maxmudova Madinaxon Sobirxonovna	
6-7 yoshli bolalarda mehnatsevarlik xislatlarini shakllantirishda xalq og'zaki ijodidan foydalanish	208
Kasimova Dilrabo Baxadirovna, Omonxonova Muzayamxon Sarvar qizi	
Bo'lajak surdopedagoglarni koxlear implantli bolalar bilan ishlashga tayyorlashda amaliy mashg'ulotlarni tashkil etish texnologiyasi	213
Raximova Xurshidaxon Sadikovna	
Yevropa muhandislik ta'limi tajribasi asosida texnika yo'nalishlari talabalarida texnik kompetentlikni rivojlantirishning pedagogik mexanizmlari	217
Xalikova Nargiza Abduvaliyevna	
Tilning obrazli kuchi: perifrazalar turlari va xususiyatlari	221
Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna	
Inklyuziv ta'lim sharoitida boshlang'ich sinf o'quvchilari bilan ishlashning pedagogik va psixologik xususiyatlari.....	224
Zayirkulova Nozima Ilyas qizi	
Mentorlik faoliyatida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish	229
Zikriyayev Zokir Mamirovich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida mustaqil fikrlashni rivojlantirish.....	232
Xadicha Muxammadiyeva Karomatovna, Sunnatullayeva Amina	
Professional kompetentlik va uning shaxs psixologik xususiyatlari bilan o'zaro bog'liqligi	235
Artikova Nodira Shavkat qizi	
Talaba qizlarni jismoniy faolligini rivojlantirish tasnifi va ularni orgatish metodikasi.....	240
Otasheva Oysanamxon Hamidulla qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda shaxslararo munosabatlar o'rtasidagi bog'liqlik	245
Bekchanova Kuvanch Roximovna	
Voleybolchilarni tayyorlashda differensial vositalaridan foydalanishning zarurligini, ularning o'yin amplusini hisobga olgan holda aniqlash usullari	249
Kambarov Kozimjon Ibragimovich	
2-toifa diabet bilan bog'liq stressga qarshi kurashish strategiyalari va psixologik holatlar	254
Sadikova Umida Botirovna	
Boshlang'ich ta'limda vizual va multimediyaviy texnologiyalarning pedagogik-psixologik ahamiyati	258
Raximova Faridabonu Alisher qizi	
Boshlang'ich sinf ona tili darslarida VARK modeli asosida multimodal o'qitishni tashkil etish (OAK talablariga mos maqola).....	261
Raximova Mushtariy Alisher qizi	
Raqamli ta'lim muhitida veb-texnologiyalar asosidagi platformalarning dasturiy ta'minotini ishlab chiqish va optimallashtirish	264
Zoxidov Jahongir Botirxonovich	
Eshitishda nuqsoni bo'lgan koxlear implantli bolalar og'zaki nutqini umumta'lim jarayonida ona tili darslarida rivojlantirish metodikasi.....	272
Isoqjonova Dilfuzaxon Muxtorjon qizi	
Bo'lajak surdopedagoglarni mustaqil ta'lim jarayonida kasbiy malakani shakllantirishning samarali metodlari	276
Teshabayeva Oyguil Fazliddinova	
Yetuklik yoshidagi ayollarda hayotdan qoniqish darajasiga o'ziga ishonch va o'z-o'zini qadrlashning ta'siri	280
M. R. Sultonova	
Shifoxonalarda tashkil etilgan maktablarda bemor o'quvchilar bilan faoliyat olib boruvchi pedagoglarga qo'yiladigan talablar	284
Umarova Saboxon Minavvarovna, Abdusattorova Gulxumor	

Chet til ta'limida mustaqil ishni tashkil etish masalalariga doir	287
Erkayev Elmirza Temirovich	
10–11 yoshli futbolchilarda tezkorlik sifatini rivojlantirish metodikasi.....	294
Ishmuratov Hasanboy Karimjonovich	
Jismoniy tarbiya darslarida boshlang'ich sinf o'quvchilarining samaradorligini oshirish usullari	298
Yaqubov Arslon Maxmudovich	
Mahmudxo'ja Behbudiy faoliyati va uning o'rganilishi	301
Dinora Eshboyeva Alisher qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarda axloqiy kompetensiyalarni kasbiy faoliyatida qo'llay olish. Axloqning kelib chiqishi va asoslanish masalasini nazariy tahlil qilish	306
Shaxayev Bauirjan Seytgalievich	
Maktabgacha ta'limda STEAM ta'lim texnologiyalarini qo'llashda raqamli ta'lim texnologiyalaridan foydalanish	310
Ahmedova Zuhraxon Mamurovna	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarda elementar matematik tasavvurlarni shakllantirishning dolzarbligi va zaruriyati	314
Mirzabayeva Zebo Umarovna	
Elektrolitlarda elektr toki mavzusini o'qitishda noto'g'ri tasavvurlar va ularni bartaraf etish metodikasi	317
Xoliqov Qurbonboy To'ychiyevich	
Mediata'lim asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining milliy tarbiya faoliyatini takomillashtirish ..	323
Ibodullaeva Dildora Shukrulla qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida inklyuziv ta'limga jalb etilgan imkoniyati cheklangan bolalar bilan ishlashda montessori metodikasining uyg'unligi	327
Ismatova Shodiya Ne'matilla qizi, Xaydarova Shaxlo Narzullayevna	
XIV asr oxiri va XV asr boshlari turkiy tillar taraqqiyotini o'rganishda "Kitob ul-Bulg'at" asarining lingvistik tadqiqi	332
Tursunaliyeva Muslimabonu Abduvosit qizi	
Informatika ta'limida interfaol o'quv majmualari asosida o'yinli texnologiyalarni qo'llash orqali o'quvchilarning bilim va kompetensiyalarini rivojlantirish.....	336
Nabiyev Feruz Abdumannonovich	
STEAM loyihalari asosida maktab o'quvchilarida tadbirkorlik ko'nikmalarini shakllantirish.....	341
Choriyor Maxmatraimov Eshmatovich	
Psixolog talabalarda tolerantlik va madaniyatlararo kompetensiyalarni shakllantirish	345
Akbaraliyeva Asilaxon Tojiddinovna	
Raqamli ta'lim muhitining pedagogik salohiyati asosida o'quvchilarning kreativ qobiliyatlarini rivojlantirish (texnologiya fanini o'qitish misolida).....	348
Kulboyeva Dilnoza Abdug'ofurovna	
O'zbek tili – faxrim, g'ururim	351
H. Shukurova, M.Jumanazarova	
Zamonaviy dars – pedagogik ijodkorlikning asosiy maydoni.....	355
M. Kuzibayeva	
Talabalarni ta'lim jarayonida sun'iy intellekt elementlaridan foydalanishga tayyorlash metodikasini takomillashtirish.....	358
Mastonov Jahongir Mamatqul o'g'li	
Raqamli maktabda yashil o'quv dasturi: kengaytirilgan va virtual reallik texnologiyalari bilan integratsiyaning pedagogik modeli.....	362
Maxmudov Abdiqodir Yusupovich	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida kasbiy faoliyat jarayonida pedagogik empatiyani shakllantirish pedagogik muammo sifatida	367
Orinbaeva Jarqinay Djuginis qizi	
Gamified Programming Platforms: Analysis and Recommendations	371
Ra'nokhon Ne'matjon kizi Rakhimova	

Bo'lajak o'qituvchilarning raqamli kompetentligini rivojlantirishda nazariya va amaliyot integratsiyasi muammolari	377
Sh. A. Xujakulov, T. B. Kadirov	
Uzoq muddat davolanayotgan bolalarning matematik savodxonligini oshirishda fanlararo bog'lanishning roli.....	383
Tursunova Dildora Ziyadullayevna, Ochilov Orazbek Qosim o'g'li	
Sayyid Burhoniddin Muhaqqiq Termiziyni "Maorif" asarida bilish etikasi va ma'naviy-axloqiy tarbiya	387
Tursunova Nilufar Samiyevna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining og'zaki nutqini rivojlantirishning psixologik xususiyatlari	393
Tursunova Saida Isakovna	
Yosh avlodni tarbiyalashda hamkorlik tarbiya texnologiyasining o'rni	396
Pirlijeva Gulmira Botir qizi	
Integrativ raqamli-didaktik yondashuv asosida interfaol o'quv majmuallardan foydalanish muammolari va rivojlanish istiqbollari.....	400
Nabiyev Feruz Abdumannonovich, Mamanazarov Baxrom Jumonovich	
Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarni tasviriy faoliyatda bilish jarayonlarini rivojlantirish	405
Sadirova Kamola Giyozovna	
Kurash sport turining yoshlar jismoniy va ma'naviy rivojlanishidagi ahamiyati.....	409
O'razboyeva Adiba Abdug'ani qizi	
Bo'lajak oilaviy shifokorlarning kasbiy motivatsion rivojlanishini ta'minlashning pedagogik yondashuvlari.	413
Xalmuxamedov Bobir Taxirovich	
О развитии учебно-познавательной деятельности студентов	418
М. Халикова	
Психологические механизмы искажения истины в процессе социализации: нормативно-когнитивная модель и смешанное эмпирическое исследование	421
С. Ю. Нишанов	
Методы повышения речевой активности студентов в процессе обучения иностранному языку.....	425
Утешова Зернегул Хурметуллаевна	
Prenatal va erta chaqaloqlik rivojlanishi va rivojlanishning biologik asoslari	429
N. Mirbabayeva	
O'smir shaxsining rivojlanishi	433
Matyakubova Shohista Odamboy qizi	
O'zbekistonning ma'naviy va madaniy hayotida jadidlarning tutgan o'rni	435
N. M. Qodirova	
Development of Physical Qualities Through the Use of Special Physical Exercises With Student Participation.....	439
Rikhsiev Dilshod Shavkatovich	
Tabiiy fan darslarida STEAM ta'lim texnologiyasidan foydalanishning ahamiyati	442
Umaraliyeva Baxtilaxon Raxmonali qizi	
Special Physical Exercises in Coxarthrosis During the Preoperative and Postoperative Periods of Rehabilitation.....	446
Valiev Farrukh Nigmatjonovich	
Роль цифровых технологий и дидактических принципов в учебных практик.....	449
Байметов М. М.	
Uzoq muddat davolanishga muhtoj bo'lgan o'quvchilarning ijtimoiy moslashuvchanlik ko'nikmalarini shakllantirish – didaktik zaruriyat shafatida	453
Xoliqulova Dilnoza Sheraliyevna	
Boshlang'ich sinf o'qish savodxonligi darslarida amaliy metodlar asosida kollaborativ va kommunikativ ko'nikmalarini shakllantirish	457
Farsaxonova Mastura Jalol qizi	
Maktabgacha ta'limni rivojlantirishning yangi tamoyillari	464
O'tayev Akram Yo'ldoshevich	

Chet tilda tinglab tushunishdagi muammolar va ularni bartaraf etish usullari	467
<i>Jumayeva Gulxan Amrullayevna</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning verbal-kasbiy kompetensiyalarini takomillashtirishning ijtimoiy ahamiyati	471
<i>Nematova Gulsanam Abdullayevna</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida "Tibbiy biologiya. Umumiy genetika" fanini o'qitishning psixologik jihatlarining amaliy ahamiyati.....	476
<i>Sharipova Farida Salimldjanovna</i>	
Fransuz tili ta'limida madaniyatlararo muloqot kompetentsiyasini rivojlantirishning pedagogik tizimi	483
<i>Muzaffarova Nodira Mardonovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida takomillashtirilgan sifat menejmentini amaliyotga tatbiq etish bo'yicha tajriba-sinov ishlari.....	488
<i>Mirzayeva Shaxida Abdinabiyevna, Mamanazarova Nargiza Komildjanovna</i>	
Maktab ta'lim jarayonida interaktiv simulyatoralarni VISC-5E pedagogik modeli asosida integratsiya samaradorligini tahlil qilish (Ixtisoslashtirilgan maktablar misolida).....	492
<i>Qo'chqorov Shaxzod Begali o'g'li, Turabdjnov Sadritdin Maxamatdinovich</i>	
Rinolaliyada tovushlar talaffuzining rivojlanish xususiyatlari	500
<i>Baltabayeva Durdona Erkin qizi</i>	
Intellectual mulk egalari muvaffaqiyatga erishishning psixologik omillari	504
<i>Shamshetov Jiyenbay Karamaddinovich</i>	
O'zbek xalq ertaklarida bola shaxsi ijtimoiy shakllanishiga doir pedagogik qarashlarning ifodalanishi.....	507
<i>Askarova Zuhra Shavkat qizi</i>	
Turkiy yozma yodgorliklarda soletsizm fenomeni: genezisi va funksional xususiyatlari	511
<i>D. A. Raxmatova</i>	
Bo'lajak pedagoglarni bolalar ijtimoiylashuvini boshqarishga tayyorlash metodikasi	517
<i>Toxtasunova Gulbaxor Abdurazzakovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida "Raqamli direktor" axborot-boshqaruv tizimini joriy etish va undan foydalanish mexanizmlari	521
<i>Berdaliev Gulasal Abdukunduzovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda refleksiv kompetensiyalarni rivojlantirishda o'yinning ahamiyati.....	526
<i>Xomidova Dilorom Abduraxmonovna, Xoshimova Zuxra Sulton qizi</i>	
Current Problems of Teaching Instrumental Performance in the Field of Music Pedagogy	531
<i>Mirsadullaev Mirlaziz Mirmuslimovich</i>	
Methods of Forming the Readiness of Students With Disabilities for Lessons Using an Individual Approach.....	535
<i>Kuzieva Gulnoza Makhamadaliyevna</i>	
Pedagogical Factors in Enhancing Performance Skills in a Choral Ensemble	540
<i>Akhmedov Bakhodirkhon Sayfiddinovich</i>	
Yassaviy hikmatlarini adabiy sharhlash usuli orqali o'qitish.....	545
<i>Kenjayeva Rayhona Muzaffar qizi</i>	
Yosh suzuvchilarning jismoniy tayyorgarligini takomillashtirish usullari: kinematik zanjir va integrativ yondashuv	550
<i>Yuldashova Madina Murodjon qizi</i>	
10–13 yosh suzuvchilarning tezkorlik jismoniy sifatlarini rivojlantirish usullari: sezgir davr va sportga xos yondashuv	556
<i>Ortiqova Ma'muraxon G'ulom qizi</i>	
Yosh taekvondochilarda qat'iy tartiblashtirilgan mashqlar (pumse)da tezkorlik jismoniy sifatlarini rivojlantirish usullari	563
<i>Vahobov Asadbek Akramjon o'g'li</i>	
O'zbek jang san'ati bilan shug'ullanuvchi sportchilarning tezkorlik jismoniy sifatlarini rivojlantirishda integrativ-milliy yondashuv usuli.....	570
<i>Jo'raboyeva Odinaxon Umid qizi</i>	
Maktab o'quvchilarini stol tennisi sport turiga qiziqitirish va ularning umumiy jismoniy tayyorgarligini oshirish metodikasi	576
<i>Azimova Dilnoza Raximjon qizi</i>	

Tibbiy madaniyatning psixologik xususiyatlari	579
<i>Asrarchanova E'tibor Abduvahob qizi</i>	
Shaxsda agressiv xulq-atvorni shakllanishi borasida xorij psixologlarining yondashuvlari	582
<i>Xojiakbarova Dildora Abdug'afforovna</i>	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalashda milliy qadriyatlardan foydalanish texnologiyalari.....	586
<i>Sodiqova Shoista Akbarovna, Lutfullayeva Iroda Abduvahob qizi</i>	
Til ta'limining hozirgi holati.....	590
<i>Kushkarbekova Marjan Usenovna</i>	
Talabalarning ijodiy rivojlanishida kretivlikning asosiy yo'nalishlari	593
<i>Alimova Gulchehra Qobilovna</i>	
Xorijiy tillarni o'rganishda yozma nutqning ahamiyati.....	596
<i>Safarova M. A.</i>	
Qoraqalpoq sinflarda o'zbek tili fanini o'qitishning lingvodidaktik asoslari.....	600
<i>Venera Allashova Tanirberdievna</i>	
Интеграция искусственного интеллекта в образование: польза или вред.....	602
<i>Karimbayev Atabek Merdanovich</i>	
Tibbiy kimyo darslarida talabalarning klinik tafakkurini rivojlantirish usullari	606
<i>Xolmurodova D. K., Safarova N. S.</i>	
Intellektual avlod – sog'lom jamiyat poydevori: tibbiyot talabalarining o'quv jarayonida kommunikativ kompetentligiga ta'sir etuvchi psixologik omillar.....	610
<i>Tursunbekova Nozima</i>	
Sportning voleybol turi bo'yicha talabalar o'rtasida musobaqalar tashkil etish va o'tkazishda raqamli texnologiyalardan foydalanish	613
<i>Roziqov Normurod Elmonovich</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktorlarining axborot kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	618
<i>Xalilayev Batirjon Taxirovich</i>	
Inklyuziv ta'lim sharoitida alohida yordamga muhtoj bolalar integratsiyasi va korreksiyasi.....	622
<i>Olimova Nodirabegim Ibroximjon qizi, Sulaymonova Shahnoza Alisher qizi</i>	
Sportning gandbol turi bo'yicha talabalar o'rtasida musobaqalar tashkil etish va o'tkazish texnologiyalarini takomillashtirish	626
<i>Berdiyev Jamshid Baxriddinovich</i>	
18–21 yoshdagi talaba futbolchilarning musobaqa faoliyati jarayonida hujum harakatlarining miqdoriy va sifat ko'rsatkichlari	631
<i>Djemilov Temur Rasimovich</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining jismoniy tarbiya darslarida harakatli o'yin vositalari orqali sog'lomlashtiruvchi mashg'ulotlar samaradorligining ahamiyati.....	636
<i>Eshpo'latova Dilnoza Mamaniyoz qizi</i>	
Ota-ona bilan munosabatlarning maktabgacha yoshdagi bolalarning rivojlanishiga ta'siri.....	641
<i>Izaitullayeva Lazokat Eshimboyevna</i>	
Yosh futbolchilarning jismoniy tayyorligini oshirishda kompleks mashg'ulot tizimining samaradorligi.....	646
<i>Zaripova Farida Abdullayevna, Kamoliddinov Sharif Kamoliddin o'g'li</i>	
Boshlang'ich tayyorgarlik bosqichida sport gimnastikasi mashg'ulotlarini rejalashtirishning ilmiy-uslubiy asoslari.....	650
<i>Mirzayev Dilshod Xamidovich</i>	
Mahalla – “jonli muzey”: 6–7 yoshli bolalarda milliy g'ururni lokal identifikatsiya orqali kuzatish modeli.....	654
<i>Omondavlatova Diyora Otabekovna</i>	
Yengil dizatriyalı bolalarda nutqning bo'g'in tuzilishi va uning shakllanish xususiyatlari.....	658
<i>Pardayeva Muxlisa Furqat qizi</i>	
Ochilmagan bo'z qalblar hazor.....	662
<i>Eshpulatova Saodat Maxmatovna</i>	

Speaking Fluency Development Based on CEFR Linguistic.....	665
Abdullayeva Charos Farkhodovna	
Integrating Visual-Based Activities in English Lessons for Primary School Pupils	670
Ataullayev Fazliddin	
Axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanishning boshlang'ich ta'lim sifat va samaradorligiga ta'siri	674
Bovanova Umida Abdurahobovna, Ashurova Dildora Baxtiyor qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'quv faoliyatini rivojlantirishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining roli	679
Bovanova Umida Abdurahobovna, Radjabova Gulchexra Xalbayevna	
Lotin tilini o'qitishda metodlarning qo'llanilishi va uning ahamiyati	683
Eshmurodova Shirin Oybekovna	
Nutqiy kompetensiyaning integratsion o'qitishda yangi metodlari va usullari	686
Fayzullayev Sarvar Ibrohim o'g'li	
Talabalarda affilativ motivatsiyani rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari va komponentlari	689
Omonova Nilufar Omon qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ta'lim samaradorligini oshirishda gamifikatsiya elementlaridan foydalanishning o'rni	694
Ovxunov Iqboljon Abdunabiyeovich, Qodirova Sarvinoz Bahodir qizi	
Tikuv texnologiyalari asosida o'quvchilarning amaliy topshiriqlar bajarish ko'nikmalarini rivojlantirish	698
Qulmamatova Xurshida Abduxamidovna	
Bo'lajak muhandislarning xorijiy til bilish ko'nikmalarini rivojlantirishda individual va differensial yondashuvlar uyg'unligi	702
Qurbonova Nafisa Saidjonovna	
Tárbiya párin oqítw arqalı oqíwshlardín kreativ qábiletin rawajlandırıw.....	706
Reymova Gulaim	
Mirishkor toponimlarining leksik-semantik xususiyatlari	710
Ro'ziyeva Hilola Fayzulla qizi	
Taekvondochilarning jismoniy tayyorgarligini oshirish metodikasi	714
Saydaxmadov A'zamxon Valixonovich, Qosimova Nargizaxon Rustamxon qizi	
The Role of Music in Human Spiritual Development and Educational Significance.....	717
Shokirkhonov Bakhtiyorxon Botirkhonovich	
Boshlang'ich ta'limda tabiatga ongli munosabatni shakllantirishning nazariy metodologik asoslari.....	722
Sayfedinova Dildora Ikramiddinova	
Gematologik-onkologik kasalliklarga chalingan o'quvchilar uchun gosptal maktablarida ta'lim jarayonini tashkil etish	726
Isamuxamedova Dildora Raxmatillayevna, Qayumova Sabrina To'liqin qizi	
Neologizmlar – badiiy matnda uslubiy vosita sifatida	730
Ibragimova Shoir Normuminovna	
Optimisation of Technical and Physical Potential in the Implementation of the Rotational Method of Pushing the Core.....	733
Tajimbetov Anvar Tengelbayevich	
Magistrlarning ijodiy salohiyatini rivojlantirish – kasbiy faoliyatda o'z-o'zini shakllantirish omili sifatida.....	736
Turmatov Jaloliddin Raxmatullayevich	
Raqamli ta'lim muhitida bo'lajak o'qituvchilarda informatsion-analitik kompetentlikni rivojlantirish modeli	743
Usmonova Kamola Erkinovna	
Bo'lajak chet tili o'qituvchilarining ijtimoiy lingvistik kompetensiyasini rivojlantirish mexanizmlari.....	749
X. A. Suyunova	
Tinglab tushunish kompetensiyasini rivojlantirishda autentik materiallarning o'rni	752
Xudoyberdiyeva Zumrat Xudayberdiyevna	
Motivatsiya – inson faoliyatini harakatga keltiruvchi psixologik omil sifatida	756
Yo'ldoshev Javlon Ablanazar o'g'li	

Цифровые технологии и искусственный интеллект в обучении иностранным языкам: теоретико-методологический анализ	760
<i>Абидова М. И., Абидова Д. М.</i>	
Сюжетно-ролевая игра как способ психоэмоционального развития детей дошкольного возраста, находящихся на длительном лечении	764
<i>Амитова Майисия Рахмателлаевна</i>	
Эффективные приемы презентации лексики на уроках иностранного языка	767
<i>Гилязиева Насиба Михайловна</i>	
Речевые действия в методике формирования коммуникативной компетенции при обучении РКИ ...	770
<i>Ислямова Сония Юнусовна</i>	
Трансформация ценностей, связанных с физической активностью, у представителей разных поколений: результаты современных исследований	779
<i>У. Ш. Салимов</i>	
Innovatsiyalar va an'analar integratsiyasi asosida talabalarni ma'naviy ruhda tarbiyalashni takomillashtirish	784
<i>Usmonova Dilafruz Umirzoqovna</i>	
Jismoniy tarbiya darslarida innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llash samaradorligi	788
<i>Sharipov Ulug'bek Ibotovich</i>	
Texnologiya fanida raqamli ta'lim resurslari asosida amaliy ko'nikma va malakalarni rivojlantirish metodikasi	792
<i>X. Ch. Dusyorov, X. A. Qulmamatova, N. O. Shog'darov</i>	
Umumiy o'rta ta'lim maktab direktorlarining strategik boshqaruv kompetensiyasini rivojlantirish tendensiyalari	796
<i>Itolmazova Gulzoda Qurbongeldiyevna</i>	
Sinfdan tashqari ishlar orqali boshlang'ich ta'lim o'quv jarayoniga sun'iy intellektni tatbiq etish metodikasi	800
<i>Nigmatullayeva Matluba Izatullo qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida axborotga oid ko'nikmalarni shakllantirishda didaktik o'yinlarning roli	805
<i>Shononova Gulsanam Shavkat qizi</i>	
Masofaviy ta'lim sharoitida jismoniy tarbiya mashg'ulotlarini tashkil etish tajribasi	810
<i>Shukurov Mirshod Karim o'g'li, Sharipov Bahrom Bo'riyevich</i>	
Boshlang'ich ta'lim jarayonida innovatsion metodlarning sifatli ta'limdagi o'rni	816
<i>Jabbarova Zuhra Omondullayevna</i>	
Zamonaviy yondashuvlar asosida bo'lajak tarbiyachilarning kasbiy kompetentligini rivojlantirish	819
<i>Bozozrova Adiba Xudayarovna</i>	
Ta'lim muassasalarida psixologik xizmatni olib borishda psixodiagnostik faoliyatning o'rni	823
<i>Odamova O'g'iljon Kenjayevna</i>	
Pedagogical and Psychological Possibilities of Technological Education in Developing Constructive Thinking in Early School Age	827
<i>Egamova Anbarjon Atanazarovna</i>	
Shaxsda empatiya shakllanishining yosh davrlar bo'yicha psixologik xususiyatlari	832
<i>Kurbanova Zaynab Jurakulovna</i>	
Voleybolchilarning tezkor-kuch sifatlarini rivojlantirishning ilmiy-uslubiy asoslari	836
<i>Mustafayev Yoqubjon Xayrullayevich, Samatova Maftuna Sohib qizi</i>	
Oliygo'h talabalari o'rtasida basketbol sporti mashg'ulotlari orqali jismoniy sifatlarini rivojlantirishning ilmiy-pedagogik asoslari	840
<i>Mustafayev Yoqubjon Xayrullayevich, Husenova Norjona Umid qizi</i>	
Inson shaxsini shakllantirishda jamiyat tarbiyasining ahamiyati	844
<i>Normurodova Munisa Nuriddin qizi</i>	
Ikki tilli nutqda kod almashtirish hodisasining lingvistik, pragmatik va ijtimoiy funksiyalari	847
<i>Nurmamatova Zarifa Abdiraup qizi</i>	
Yosh kurashchilarning maxsus jismoniy tayyorgarligini shakllantirish metodikasi	850
<i>Nurullayev Abdixoliq Qaxxorovich</i>	

Jismoniy tarbiya murabbiylarining faoliyatini sport klublarida tashkil qilishning integrativ mexanizmlari didaktik-metodik yondashuvlar	853
O'rinov Oblaqul Jumayevich	
O'quvchilarning ta'lim olish jarayoniga zamonaviy o'qitish usullarining ta'siri	857
Ochilova Sarvinoz Bozor qizi	
Talabalarga Regbi-7 sport o'yinida himoya va hujum usullari hamda texnologiyalarini takomillashtirish	860
Ramazonova Gulmira G'olib qizi	
Oliy ta'limda siyosiy tafakkurni shakllantirishda sun'iy intellektning pedagogik modeli: nazariya va amaliyot uyg'unligi.....	863
Rasulev Bobirjon Atxamovich	
Boshlang'ich sinflar ta'lim tizimida kommunikativ ta'lim harakatlarini shakllantirishning tashkiliy-pedagogik shartlari	867
Shoira Rahimova Adilbekovna	
Raqamli texnologiyalar asosida talabalarning o'quv faoliyatini integrativ mexanizmlar orqali tashkil qilish va rivojlantirish.....	871
Sirojov Otajon Orifjonovich	
Bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik mahoratini mediata'lim resurslari vositasida rivojlantirish metodikasi	875
Suleymanova Ra'no Dustbekovna, Bekova Nilufar Aliboy qizi	
Nemis tilidan o'zbek tiliga tarjimada yuzaga keladigan lingvistik va kommunikativ qiyinchiliklar.....	881
Turamurodova Sevinch Anvarovna	
Globalashuv jarayonida ma'naviy-mafkuraviy mexanizmlarning estetik madaniyatda ifodalanishi	884
Xudayberdiyeva Xuriyat Karimberdiyevna	
Ta'limga kommunal xizmatlardan foydalanish madaniyatini olib kirishning dolzarbligi	888
Kodirova Kumushoy Farxodjon qizi	
Innovatsion yondashuvlar asosida ekologik ta'limni tashkil etish texnologiyalari	892
Allaberdiyeva Kumri Xamrayevna, Toshmurodova Marjona	
История, теоретические основы и современные направления развития вида спорта "кураш"	898
Дустов Дилмурод Каримович	
Совершенствование инновационных технологий через виды спортивной деятельности студентов педагогических высших учебных заведений.....	902
Турдиев Умиджон Камолiddинович	
Методика развития навыков самостоятельного обучения учащихся с помощью онлайн-образовательных платформ	906
Суяров Хуршид Бахриддинович	
Oliy o'quv yurtlari talabalari sport faoliyatining turli jihatlarida ta'lim innovatsiyalaridan foydalanish texnologiyalari	910
Turdiyev Umidjon Kamoliddinovich	
Роль оздоровительной аэробики в повышении физической подготовленности учащихся	914
Яхшиева Мехринигор Шавкатовна	
O'quvchilarda milliy tuyg'ularni tarkib toptirishning mazmuni (dastur, darsliklar tahlili) va vositalari.....	919
Begmatova Nasiba Safarbayevna	
Innovative Method for the Treatment of Chronic Periodontitis Using the "Geistlich Bio-Oss" Preparation..	923
Pardayev Xurshidjon Uralovich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida harakatli o'yinlar orqali jismoniy sifatlarni rivojlantirish samaradorligi.....	926
Mirjamolov Sirojiddin Xayriddinovich	
Bo'lajak ona tili o'qituvchilarining kognitiv-pragmatik kompetensiyasini rivojlantirishning nazariy va metodik asoslari	931
Tursunoy Yusupova	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarni qo'g'irchoq teatri vositasida axloqiy-estetik sifatlarni shakllantirish.....	936
Zulayxo Nazarova, Musayeva Sayyora Erkaboy	

5-6 sinflarda matematika fanini o'qitishda mrt yondashuvini mblock v.5.4.3 dastur bilan takomillashtirish .	940
<i>Abduqodirova Patmaxon Tursunboevna, Moxinur Ruziyeva Mirzoulug'bek qizi</i>	
Kredit modul tizimida bo'lg'usi o'qituvchilarning muloqot kompetensiyalarini rivojlantirish pedagogik muammo sifatida.....	946
<i>Abdurasulova Shoira Kushakovna, Xaitqulova Gulrux Qaxramon qizi, Abdumo'minova Charos Baxodir qizi</i>	
Maktablarda matematikadan o'quvchilarning fikrlash qobiliyatini rivojlantirish	950
<i>Absattarova Gulmira</i>	
Pedagogik jarayonda innovatsion texnologiyalarning roli va samaradorligi	953
<i>Akromova Nigora Erkinovna</i>	
Harakatga oid masalalarni yechish jarayonida jadvallardan foydalanishning samaradorligi	955
<i>Raximova Shoira Adilbekovna, Axmadjonova Lobar Otabek qizi</i>	
Matematika darslarida interfaol metodlarning ahamiyati	959
<i>Bekniyazova Nursulu</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida liderlik kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik asoslari	962
<i>Egamberdiyeva Yulduzxon Urinbayevna, Tojiboyeva Mo'nisaxon Umidbek qizi</i>	
Pedagogikaning mohiyati, vazifalari va ta'lim-tarbiyadagi zamonaviy yondashuvlar	965
<i>Ergasheva Dilnavoz Baxtiyor qizi</i>	
Zamonaviy ta'limda innovatsion pedagogik texnologiyalar asosida talabalarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish.....	968
<i>Isayeva Umida Nig'matjanovna</i>	
Matematika fanini o'qitishda kompyuter texnologiyalaridan foydalanishning ahamiyati va uning pedagogik samaradorligi.....	970
<i>Mirzabaeva Malika</i>	
Bo'lajak energetik muhandislarni tayyorlashda yashil energetika ta'limini rivojlantirish	974
<i>Narimanov Baxodir Absalomovich</i>	
Modern Aspects of Epidemiological Issues in Periodontal Diseases Associated With the Consumption of Groundwater	977
<i>Nematova Farzona, Sankulov Jamshed Obloberdiyevich</i>	
Modern Insights Into the Epidemiology of Periodontal Diseases Linked to Groundwater Consumption.....	981
<i>Nematova Farzona, Sankulov Jamshed Obloberdiyevich</i>	
Falsafa fanining boshqa fanlar bilan integratsiyalash imkoniyatlari va metodologik asoslari hamda o'ziga xos xususiyatlari	983
<i>Satvoldiyev Faxriddin Akbarali o'gli</i>	
Pedagogik oliy ta'lim talabalarida liderlik qobiliyatini rivojlantirishda xorijiy tajribalar tahlili	986
<i>Shobduraximova Umriniso, Abduqaxxorova Moxinur</i>	
Logopedik mashg'ulotlarni tashkil etishda logopedik o'yinlarning ahamiyati va roli	990
<i>Yuldosheva Dilbarxon Turg'unovna</i>	
Mechanical Destruction of a Dental Implant.....	993
<i>Bojev Zukhriddin, Doniyorov Ortik</i>	
Инновационные подходы к диагностике и лечению кариеса: современные технологии в практике стоматолога.....	997
<i>Шукурова Нодира Тиллаевна, Шукуровна Наргиза Фуркатовна, Фуркатова Сабрина Фармоновна</i>	

INNOVATSION YONDASHUVLAR ASOSIDA EKOLOGIK TA'LIMNI TASHKIL ETISH TEXNOLOGIYALARI

Allaberdiyeva Kumri Xamrayevna

Termiz davlat pedagogika instituti dotsenti (PhD)

Toshmurodova Marjona

3-bosqich talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlarida innovatsion yondashuvlar asosida ekologik ta'limni tashkil etish texnologiyalarining nazariy va amaliy jihatlarini yoritilgan. Unda maktabgacha yoshdagi bolalarda ekologik ong, ekologik madaniyat hamda tabiatga ongli munosabatni shakllantirishning dolzarbligi asoslab berilgan. Shuningdek, ekologik ta'limni samarali tashkil etishning pedagogik shart-sharoitlari va didaktik o'yinlarning ahamiyati tahlil qilingan. Innovatsion yondashuvlar asosida tashkil etilgan ekologik ta'lim jarayoni bolalarning mustaqil fikrlashi, ijodkorligi va ekologik mas'uliyatini rivojlantirishga xizmat qilishi ilmiy jihatdan asoslangan.

Kalit so'zlar: ekologik ta'lim, innovatsion yondashuv, pedagogik texnologiya, maktabgacha ta'lim, ekologik madaniyat, interfaol metodlar.

Abstract: This article examines the theoretical and practical aspects of technologies for organizing environmental education in preschool educational institutions based on innovative approaches. The relevance of developing environmental awareness, environmental culture, and a conscious attitude toward nature among preschool children is substantiated. The pedagogical conditions for the effective organization of environmental education and the role of didactic games are analyzed. It is scientifically justified that environmental education organized on the basis of innovative approaches contributes to the development of children's independent thinking, creativity, and environmental responsibility.

Key words: environmental education, innovative approach, pedagogical technology, preschool education, environmental culture, interactive methods.

Аннотация: В статье раскрываются теоретические и практические аспекты технологий организации экологического образования в дошкольных образовательных организациях на основе инновационных подходов. Обоснована актуальность формирования у детей дошкольного возраста экологического сознания, экологической культуры и осознанного отношения к природе. Проанализированы педагогические условия эффективной организации экологического образования, а также значение дидактических игр. Научно обосновано, что экологическое образование, организованное на основе инновационных подходов, способствует развитию самостоятельного мышления, творческих способностей и экологической ответственности детей.

Ключевые слова: экологическое образование, инновационный подход, педагогическая технология, дошкольное образование, экологическая культура, интерактивные методы.

KIRISH

Hozirgi globallashuv va texnologik taraqqiyot sharoitida atrof-muhitni muhofaza qilish, tabiiy resurslardan oqilona foydalanish hamda ekologik muammolarning oldini olish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi. Inson va tabiat o'rtasidagi munosabatlarni uyg'unlashtirish, yosh avlodda ekologik ong va ekologik madaniyatni shakllantirish ta'lim tizimining ustuvor yo'nalishlaridan biridir. Shu nuqta nazardan, ekologik ta'limni, ayniqsa, maktabgacha ta'lim bosqichidan boshlab samarali tashkil etish muhim ahamiyat kasb etadi.

Maktabgacha yosh davri bolaning shaxs sifatida shakllanishida muhim bosqich bo'lib, aynan shu davrda uning atrof-muhitga bo'lgan munosabati, qadriyatlari hamda xulq-atvorining asoslari tarkib topadi. Bolalarda tabiatga mehr, uni asrash va e'zozlash tuyg'ularini shakllantirish kelajakda ekologik mas'uliyatli shaxsni tarbiyalashning mustahkam poydevori hisoblanadi. Shu sababli, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ekologik ta'limni zamonaviy, samarali va innovatsion yondashuvlar asosida yo'lga qo'yish dolzarb vazifa sifatida qaraladi.

Innovatsion yondashuvlar bolalarning bilish faolligini oshiradi, mustaqil fikrlashini rivojlantiradi hamda ekologik bilimlarni ongli va puxta o'zlashtirishga xizmat qiladi. Ayniqsa, ekologik ta'lim jarayonida tajriba-sinov ishlari, kuzatishlar, didaktik o'yinlar va amaliy mashg'ulotlardan foydalanish ta'lim samaradorligini sezilarli darajada oshiradi.

Maktabgacha ta'lim davri bolalarda dunyoqarash shakllanadigan, ijobiy odatlar va tuyg'ular asoslari yaratiladigan muhim bosqichdir. Ekologik ta'limni aynan shu yosh davrida berish bolaning tabiatga hurmat, mas'uliyat va ehtiyotkor munosabatini erta bosqichdanoq mustahkamlash imkonini beradi. Innovatsion yondashuvlar esa maktabgacha ta'lim tizimida ekologik ta'limni samarali tashkil etishning yangi pedagogik mexanizmlarini joriy etishga xizmat qiladi.

Bugungi kunda maktabgacha ta'lim sohasida amalga oshirilayotgan islohotlar ta'lim sifatini oshirish bilan bir qatorda bolalarda ekologik madaniyatni shakllantirishni ham nazarda tutadi. Ekologiya va atrof-muhitni muhofaza qilish masalalari jahon miqyosida muhim ahamiyat kasb etayotgan bir sharoitda, har bir shaxs, ayniqsa, voyaga yetib kelayotgan yosh avlodning bu borada zarur bilim, ko'nikma va malakalarga ega bo'lishi muhim hisoblanadi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilarida tabiatga nisbatan ongli va ehtiyotkor munosabatni shakllantirishda tarbiyachilarning o'rni beqiyosdir. Shu bois, bolalarda o'z yashab turgan mahalliy hudud hamda O'zbekiston tabiatiga mehr-muhabbat va ehtirom tuyg'ularini bolalikdan shakllantirib borish kelgusida ushbu fazilatlarining izchil rivojlanib borishiga mustahkam zamin yaratadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Ekologik ta'lim masalasi pedagogika, psixologiya va ekologiya fanlari tutashgan muhim ilmiy yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Ko'plab mahalliy va xorijiy olimlar maktabgacha yosh davrida ekologik tarbiyani shakllantirish shaxs kamolotida muhim o'rin tutishini ilmiy jihatdan asoslab berganlar.

Mashhur rus psixologi L.S. Vigotskiy bolalar rivojlanishida ijtimoiy muhit va faoliyatning yetakchi rolini ta'kidlab, ta'lim jarayoni bolaning yaqin rivojlanish zonasiga mos bo'lishi zarurligini asoslab beradi. Uning fikriga ko'ra, maktabgacha yoshdagi bolalar bilimni tayyor shaklda emas, balki faoliyat jarayonida, o'yin va tajribalar orqali o'zlashtiradi. Mazkur yondashuv ekologik ta'limda innovatsion metodlar – o'yin, kuzatish va tajribalar asosida ta'lim berishning ilmiy asosini tashkil etadi.

Amerikalik pedagog J. Dyui "ta'lim – bu hayotning o'zi" degan g'oyani ilgari surib, bolani real hayot bilan bog'langan faoliyat orqali o'qitish tarafdori bo'lgan. Uning qarashlariga ko'ra, ekologik ta'lim bolani tabiat bilan bevosita muloqotga kiritish va muammoli vaziyatlarni hal etishga yo'naltirish orqali yanada samarali amalga oshiriladi. Dyui ekologik ta'limda loyiha va muammo asosida o'qitish texnologiyalarini qo'llashni muhim deb hisoblaydi.

Mariya Montessori maktabgacha yoshdagi bolalarda mustaqillik va atrof-muhitni anglash jarayoni tabiiy rivojlanish asosida kechishini ta'kidlaydi. Uning fikricha, bolaning tabiat bilan bevosita aloqasi ekologik ongni shakllantirishda muhim omil hisoblanadi. Montessori metodikasida tabiatni kuzatish, o'simlik va hayvonlarga g'amxo'rlik qilish bolada ekologik mas'uliyatni shakllantirishning samarali vositasi sifatida qaraladi.

Pedagog olimi N.F. Vinogradova maktabgacha yoshdagi bolalarda ekologik tasavvurlarni shakllantirish masalasini chuqur tadqiq etgan. U ekologik ta'lim bolalarda nafaqat bilim, balki hissiy munosabat va axloqiy qadriyatlarni ham shakllantirishi zarurligini ta'kidlaydi. Uning fikricha, ekologik tarbiya jarayonida innovatsion texnologiyalardan foydalanish bolalarning qiziqishini oshiradi va ta'lim samaradorligini kuchaytiradi.

Zamonaviy tadqiqotchilar ekologik ta'limni barqaror rivojlanish ta'limi konsepsiyasi bilan uzviy bog'laydilar. Ularning qarashlariga ko'ra, maktabgacha yoshdan boshlab bolalarda resurslardan oqilona foydalanish, tabiatga zarar yetkazmaslik va ekologik xavfsizlik tushunchalarini shakllantirish muhim ahamiyat kasb etadi. Bu jarayonda interfaol metodlardan foydalanish alohida ahamiyatga ega.

Olimlarning ilmiy qarashlari shuni ko'rsatadiki, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ekologik ta'limni innovatsion yondashuvlar asosida tashkil etish pedagogik va psixologik jihatdan to'liq asoslangan. O'yin, loyiha, tajriba hamda raqamli texnologiyalardan foydalanish bolalarda ekologik ong va ekologik madaniyatni samarali shakllantirish imkonini beradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarda kichik guruhdan boshlab ekologik tushunchalarni shakllantirish, ekologik ta'lim va tarbiya berishning zamonaviy hamda innovatsion usullarini izlab topish va ularni amaliyotga joriy etish mazkur tadqiqotning asosiy metodologik yo'nalishini tashkil etadi. Tadqiqot jarayonida maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ekologik ta'limni tashkil etishning samarali shakl va vositalarini aniqlashga alohida e'tibor qaratildi.

Ekologiya tirik mavjudotlarning yashash sharoiti hamda ularning atrof-muhit bilan o'zaro munosabatlari o'rganadigan fan sohasi hisoblanadi. Shu bois maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyachilari tomonidan bolalarda ekologik ong, ekologik faoliyat, ekologik mas'uliyat va ekologik madaniyatni shakllantirish, shuningdek, olingan bilimlardan maqsadli foydalanish ko'nikmalarini rivojlantirish muhim vazifa sifatida belgilandi.

Xalqimizning “Sogʻ tanda – sogʻlom aql” degan naqli asrlar davomida avloddan avlodga oʻtib kelmoqda. Ushbu hikmat atrof-muhitning tozaligi, tabiatning sofligi va goʻzalligi insonning bolalikdan sogʻlom, jismonan baquvvat hamda aqlan yetuk boʻlib voyaga yetishida muhim ahamiyat kasb etishini ifodalaydi. Shu nuqtai nazardan, ekologik taʼlim va tarbiya maktabgacha taʼlim muassasalarida bolalarda tabiat haqidagi tasavvurlarni shakllantirish orqali, asosan, tabiat bilan tanishtirish mashgʻulotlari jarayonida amalga oshiriladi.

Mashgʻulotlar davomida bolalarda jonli va jonsiz tabiat, oʻsimliklar hamda hayvonot dunyosi haqidagi bilimlar bosqichma-bosqich shakllantirildi. Shuningdek, tabiatning rang-barangligi, uning foydali va zararli jihatlari tushuntirilib, uni asrab-avaylash, rivojlantirish va boyitish zarurligi, bu borada har bir insonning masʼuliyati mavjudligi uqtirildi. Shu sababli “Ilk qadam” Davlat oʻquv dasturida tabiat bilan tanishtirish har bir yosh guruhida oʻtkaziladigan mashgʻulotlar tizimida muhim oʻrin egallaydi.

Ekologik taʼlim va tarbiya kichik guruhdan boshlab izchil tashkil etiladi. Ushbu bosqichda bolalarni tabiat bilan tanishtirish, jonli mavjudotlarga qiziqishini oshirish, ularga nisbatan ehtiyotkorona munosabatni shakllantirish hamda oʻsimlik va hayvonlarni parvarish qilishda kattalarga yordam berishga oʻrgatish asosiy metodik vazifalar sifatida belgilandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot jarayonida bolalarda tabiat hodisalari – yomgʻir yogʻishi, qor yogʻishi, quyosh nurlarining taralishi, shamol esishi kabi holatlarni kuzatish va ularni ifodalash koʻnikmalari shakllantirildi. Shuningdek, koʻkatlar, daraxtlar va ularning farqlovchi belgilarini (koʻkatlar – past boʻyli va koʻk rangli, daraxtlar – baland boʻyli hamda barglari koʻp boʻlishi) ajrata olishga oʻrgatildi.

Maydonchaga uchib keluvchi qushlar va ularning xatti-harakatlari (uchishi, daraxtga qoʻnishi, choʻqishi, tovush chiqarishi) bilan tanishtirish ishlari izchil tashkil etildi. Tabiat burchagida bolalarga xona oʻsimliklari va qafasdagi qushlar koʻrsatilib, ularning nomlarini ayta bilish, oʻsimliklarga suv quyish, qushlarga ozuqa va suv berish hamda ularni parvarish qilish koʻnikmalari shakllantirildi.

Oʻsimliklar olami bilan tanishtirish jarayonida bolalarga olma, limon, apelsin kabi mevalar namoyish etilib, ularning tashqi koʻrinishi va taʼmini farqlashga oʻrgatildi. Shuningdek, hududda va xonada gullaydigan gullar hamda daraxtlarni ajrata bilish va ularning nomlarini aytish malakalari rivojlantirildi. Hayvonot olamini oʻrganishda esa bevosita kuzatishlar, rasmlar va oʻyinchoqlar orqali bolalar kuchuk, mushuk, tovuq, xoʻroz, echki, sigir, quyon, ayiq kabi jonivorlar hamda ularning bolalari (joʻja, mushukcha, uloq, buzoq va boshqalar) bilan tanishtirildi. Jonivorlarning tana qismlari (kalla, dum, oyoq) hamda bosh qismi aʼzolari (quloq, shox, koʻz, ogʻiz) nomlarini toʻgʻri ayta bilish koʻnikmalari shakllantirildi. Shuningdek, bolalar jonivorlarning eng koʻzga tashlanadigan xususiyatlarini ajrata olishga oʻrgatildi: sigir va echkida shoxning mavjudligi, xoʻrozda chiroyli tojning boʻlishi, quyonda uzun quloq va kalta dumning mavjudligi, ayiqda esa kichik quloqlar va dumning yoʻqligi kabi belgilar misol qilib koʻrsatildi. Bundan tashqari, bolalar xoʻrozning qichqirishi, mushuk va kuchukning ovoz chiqarishini farqlay olish malakalarini egalladilar.

Oʻrta guruhda bolalarda oʻsimliklar va hayvonot olami, tabiatdagi mavsumiy oʻzgarishlar haqidagi tasavvurlarni shakllantirishga alohida eʼtibor qaratildi. Atrof-tabiatga muhabbat, uning goʻzalligidan zavqlanish, oʻsimlik va jonivorlarga ehtiyotkorona munosabatda boʻlish hissini tarbiyalash maqsadida buta va gullarni bosmasdan aylanib oʻtish, ularni parvarish qilish va ulardan zavqlanishga oʻrgatish ishlari olib borildi.

Katta guruhda bolalarning yaqin atrofda oʻsimliklar, uy va yovvoyi hayvonlar, tirik mavjudotlarning yashash sharoitlari hamda tabiatdagi fasllar va hodisalar haqidagi mavjud tasavvurlarini aniqlash, tartibga solish va kengaytirish ishlari amalga oshirildi. Tabiat obyektlarining oʻziga xos va muhim belgilarini aniqlash asosida umumlashgan tasavvurlar shakllantirildi. Shuningdek, bolalarda ona yurt tabiatiga muhabbat va ehtiyotkorlik tuygʻularini tarbiyalash, oʻsimliklar, hayvonlar hamda tevarak-atrof goʻzalligidan zavqlanishga oʻrgatish muhim vazifa sifatida belgilandi. Bolalarni tabiatda oʻzini madaniyatli tutish, dam olish joylarini iflos qilmaslik, gullab turgan oʻsimliklar, butalar va hayvonlarni asrashga oʻrgatish boʻyicha tizimli ishlar olib borildi.

Tayyorlov guruhida bolalarning jonli va jonsiz tabiat haqidagi tasavvurlarini kengaytirish va chuqurlashtirish, ularni hayvonlar va oʻsimliklar dunyosi bilan tizimli ravishda tanishtirish, tabiat hodisalarining fasllarga qarab oʻzgarishini yil davomida kuzatish hamda tabiat taqvimida aks ettirish ishlari amalga oshirildi. Shu bilan birga, bolalarda tabiatga nisbatan mehr-muhabbat va gʻamxoʻrlik koʻnikmalarini shakllantirish, oʻsimliklarni payhon qilmaslik, hayvonlarga ozor bermaslik hamda tabiat qoʻynida oʻzini odobli tutish (butalar va daraxtlarni sindirmaslik, hayvonlarni qoʻrqitmaslik, dam olish joylarida chiqindi qoldirmaslik) kabi xulq-atvor meʼyorlarini singdirish maqsadga muvofiq deb topildi.

Tadqiqot natijalari shuni koʻrsatdiki, maktabgacha taʼlim tashkilotlarida ekologik taʼlim va tarbiyani tashkil etishda empirik, kognitiv, evristik, kreativ va adaptiv pedagogik texnologiyalardan foydalanish mashgʻulotlar samaradorligini oshiradi hamda bolalarning bilish faolligini rivojlantiradi. Empirik texnologiya sezgi aʼzolari orqali bilim olishga asoslanib, bolalarda kuzatuvchanlikni kuchaytiradi. Kognitiv texnologiya atrof-olam haqidagi

bilimlar doirasini kengaytirishga xizmat qilib, tahliliy tafakkurni rivojlantiradi. Evristik yondashuv yo'naltiruvchi savollar asosida izlanishga undab, topqirlik va faollikni oshiradi. Kreativ texnologiya bolalarda ijodiy tafakkurni rivojlantirishga yo'naltiriladi, adaptiv yondashuv esa axborotni o'zlashtirish va undan foydalanish jarayonini qulaylashtirish orqali kutilgan natijalarga erishishni ta'minlaydi.

Shuningdek, didaktik o'yin texnologiyalari asosida tashkil etilgan noan'anaviy mashg'ulot shakllari ham yuqori samaradorlikni ko'rsatdi. Jumladan, ishchanlik o'yini darsi mashg'ulot mavzusi bo'yicha masalalarni hal etish jarayonida bolalarning faol ishtirokini ta'minlab, yangi bilimlarni mustahkamlashga xizmat qildi. Rolli o'yin mashg'ulotlari esa bolalarga oldindan belgilangan rollarni bajarish orqali mavzuga oid bilimlarni chuqurroq o'zlashtirish imkonini berdi.

- Teatrlashtirilgan mashg'ulot** – mashg'ulot mavzusi bilan bog'liq sahna ko'rinishlarini tashkil etish orqali mavzu bo'yicha chuqur va aniq bilimlar berishga yo'naltirilgan dars shaklidir.
- Kompyuter mashg'uloti** – mashg'ulot mavzusiga doir kompyuter materiallari (multimedia, virtual o'quv kurslari va shu kabilari) asosida tashkil etiladigan dars shaklidir.
- Yarmarka mashg'uloti** – mashg'ulot mavzusini bo'laklar bo'yicha oldindan o'zlashtirgan bolalarning o'zaro muloqot asosida guruhga qiziqarli tarzda tushuntirishlari orqali o'tkaziladigan mashg'ulotdir.
- Integral (integratsiyalashgan) mashg'ulot** – bir nechta mashg'ulot turlariga oid, integratsiya qilish uchun qulay bo'lgan mavzular asosida tashkil etiladigan mashg'ulot bo'lib, u bolalarning turli mashg'ulot turlariga bo'lgan qiziqishini oshiradi hamda ta'lim jarayonidagi faolligini ta'minlaydi.
- “Mo'jizalar maydoni” mashg'uloti** – bolalar bilan o'tkaziladigan qiziqarli o'yin shaklidagi mashg'ulot bo'lib, turli savollarga belgilangan vaqt davomida to'g'ri javob topish va g'oliblarni rag'batlantirish orqali bolalarda fikrlash, topqirlik, ziyraklik hamda bilimlarni kengaytirish sifatlarini rivojlantiradi.

Didaktik o'yinlarni tanlashda ishtirokchilarning yoshi, bilim darajasi va tarbiyalanganlik holati hisobga olinadi. Har bir didaktik o'yin mashg'ulotiga o'ziga xos xavfsizlik talablari qo'yiladi. Ushbu talablarning to'liq bajarilishi har bir tashkilotchining doimiy e'tiborida bo'lishi lozim. Shuningdek, har bir didaktik o'yin uchun ajratiladigan vaqt miqdorini to'g'ri belgilash va unga rioya qilish, mashg'ulotning maqsadiga muvofiq foydalanish muhim ahamiyatga ega.

“Klaster” o'yini

Maqsad: Klaster usuli asosida daraxt mevalari turlarini guruhlash, ayrim belgilariga ko'ra umumlashtira olish hamda bolalarda diqqat va kuzatuvchanlikni rivojlantirish.

Kerakli jihozlar: Turli quruq va ho'l mevalarning alohida-alohida rasmlari.

O'yinning borishi: Bolalarga turli xil quruq va ho'l mevalarning alohida-alohida rasmlari to'plami tarqatiladi. Bolalar mevalarni turiga qarab guruhlaydilar: ho'l mevalarga olma, o'rik, shaftoli, gilos, nok; quruq mevalarga esa yong'oq, bodom, pista kabilarni ajratadilar.

“Charxpalak” texnologiyasi asosida “Nimaning bolasi?” o'yini

Maqsad: Bolalarni hayvonot olami bilan yaqindan tanishtirish hamda ularning so'z boyligini oshirish.

Kerakli jihozlar: Ot, toychoq, echki, uloqcha, qo'y, qo'zichoq, mushuk, mushukcha, tuya, bo'taloq tasvirlari.

O'yinning borishi:

Tarbiyachi bolalarga murojaat qiladi: “Bolajonlar, hayvonlarning bolalariga onasini topishga yordam beramiz”. Bolalar berilgan tasvirlar asosida har bir hayvon bolasi uchun mos onasini topadilar va juftlaydilar (1-jadval).

1-jadval: Hayvonlar va ularning bolalarini moslashtirish bo'yicha didaktik o'yin namunasi

№		Mushukning bolasi	Qo'yning bolasi	Tuyaning bolasi	Echking bolasi	Otning bolasi
1	Toychoq					*
2	Uloqcha				*	
3	Mushukcha	*				
4	Qo'zichoq		*			
5	Bo'taloq			*		

Hozirgi kunda ta'lim jarayonida interfaol uslublar, jumladan innovatsion pedagogik va axborot texnologiyalaridan foydalanish orqali ta'lim samaradorligini oshirishga bo'lgan qiziqish va e'tibor tobora kuchayib bormoqda. Zamonaviy texnologiyalar qo'llanilganda pedagoglar tomonidan o'quvchilarni bilimlarni mustaqil izlashga, ularni tahlil qilishga hamda xulosalarni mustaqil chiqarishga yo'naltirish imkoniyati kengayadi. Pedagog bu jarayonda shaxs va jamoaning rivojlanishi, shakllanishi, bilim olishi va tarbiyalanishi uchun zarur sharoit yaratadi. Shu bilan birga, u boshqaruvchi va yo'naltiruvchi vazifasini bajarib, o'quv jarayonining faol ishtirokchisiga aylanadi.

Dastlabki bosqichda maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tarbiyalanuvchilarning ekologik bilim, ko'nikma va munosabatlar darajasini aniqlash maqsadida kuzatish, suhbat va diagnostik topshiriqlardan foydalanildi. O'tkazilgan tahlillar shuni ko'rsatdiki, bolalarda tabiatga nisbatan qiziqish mavjud bo'lsa-da, ekologik tushunchalar ko'proq umumiy va yuzaki xarakterga ega bo'lgan.

Aksariyat bolalar tabiat obyektlarini nomlay olgan, biroq ularni asrash zarurati haqida yetarli tushunchaga ega bo'lmagan; suv, havo va o'simliklarning ahamiyatini bilgan, ammo resurslarni tejashga oid amaliy xatti-harakatlarni muntazam namoyon etmagan; chiqindilarni saralash, tabiatga zarar yetkazmaslik kabi ekologik qoidalarga yetarli darajada amal qilmagan. Ushbu holat ekologik ta'lim jarayonida an'anaviy yondashuvlar ustunligini va innovatsion metodlardan foydalanish zarurligini ko'rsatdi.

Shu munosabat bilan ekologik ta'lim jarayoniga quyidagi innovatsion yondashuvlar joriy etildi:

- ekologik mazmundagi didaktik va rolli o'yinlar;
- loyiha faoliyati ("Biz tabiatni asraymiz", "Bog'chamizdagi yashil burchak");
- amaliy tajribalar va kuzatishlar;
- raqamli va vizual vositalardan foydalanish.

Mazkur faoliyatlar jarayonida bolalarning ishtiroki sezilarli darajada faollashgani kuzatildi. O'yin va loyiha asosidagi mashg'ulotlar bolalarda ijobiy emotsional munosabatni shakllantirib, ekologik tushunchalarni ongli va mustahkam o'zlashtirishga xizmat qildi.

Tahlil natijalari shuni ko'rsatdiki, innovatsion yondashuvlar bolalarning mustaqil fikrlashini rivojlantirdi, ekologik vaziyatlarga nisbatan ongli munosabatni shakllantirdi hamda jamoada ishlash va mas'uliyat hissini kuchaytirdi. Natijada bolalarda ekologik bilimlar hajmi sezilarli darajada oshdi, tabiatga ehtiyotkor munosabat va ekologik xulq-atvor ko'nikmalari shakllandi, ular ekologik muammolarni sodda darajada tushuntira olish va ularni hal etish bo'yicha takliflar bera boshladilar. Shuningdek, ekologik faoliyatga bo'lgan qiziqish barqarorlashdi.

Tarbiyachilar faoliyati tahlili ham shuni ko'rsatdiki, innovatsion metodlardan foydalanish pedagoglarning kasbiy kompetensiyasini oshirdi va ta'lim jarayonining sifatini yanada yaxshiladi.

Xalq og'zaki ijodidagi maqollar ham ta'limiy, ham tarbiyaviy ahamiyatga ega. Shu bois maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilarida ekologik ongni shakllantirishda "Gul tikansiz bo'lmas", "Daraxt bir joyda ko'karadi", "Jo'jani kuzda sanaydilar", "Ikki quyonna quvlagan birini ham tutolmas", "Yaxshidan bog' qoladi, yomondan dog' qoladi", "Bog' jamoli bog'bonda", "Bulut yig'laydi, gul kuladi" kabi maqollardan samarali foydalanish maqsadga muvofiqdir.

Maktabgacha yoshdagi bolalarga ekologiya bo'yicha boshlang'ich ta'lim-tarbiya berishning asosiy maqsadi ularni tabiatni sevadigan, uni asrab-avaylaydigan, odobli, erkin fikrlovchi va sog'lom barkamol avlod sifatida tarbiyalashdan iboratdir. Bolalarda tabiat bilan muloqot qila olish, tabiatga qiziqish uyg'otish, uning bebaho boyliklari va ekologik g'oyalarni keng targ'ib etish bugungi kun talabi hisoblanadi.

Ekologik ta'lim-tarbiyaning samaradorligi, avvalo, mashg'ulotlar bilan bevosita bog'liq bo'lib, bunda tabiat bilan tanishtirish mashg'ulotlarining roli alohida ahamiyatga ega. Bolalarning tabiatga mas'uliyatli va ehtiyotkorona munosabatda bo'lishlariga erishish ekologik ta'lim-tarbiyaning maqsadlarini to'g'ri belgilash orqali ta'minlanadi. Sog'lom tabiiy muhit bo'lmagan sharoitda na iqtisodiy, na ijtimoiy taraqqiyot to'liq amalga oshishi mumkin emasligini inobatga olgan holda, bugungi kunda maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarga ekologik ta'lim-tarbiya berishda innovatsion yondashuvlardan keng foydalanish hamda ularni amaliyotga tatbiq etish ko'nikma va malakalarini shakllantirish dolzarb vazifa hisoblanadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Mazkur tadqiqot maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tarbiyalanuvchilarga ekologik ta'lim berishda innovatsion yondashuvlardan foydalanish masalasining dolzarbligini ilmiy-nazariy va amaliy jihatdan asoslab berdi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, maktabgacha yosh davri bolalarda ekologik ong, ekologik madaniyat hamda tabiatga nisbatan mas'uliyatli munosabatni shakllantirish uchun eng muhim bosqich hisoblanadi.

Innovatsion yondashuvlar – o'yin, loyiha, tajriba-sinov hamda raqamli texnologiyalar asosida tashkil etilgan mashg'ulotlar orqali ekologik ta'lim samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Faoliyatga asoslangan va shaxsga yo'naltirilgan yondashuvlar bolalarning ekologik bilimlarni ongli ravishda o'zlashtirishiga, ularni kundalik hayotda qo'llash ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Ekologik ta'lim jarayoniga innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etish bolalarda nafaqat bilim, balki ekologik xulq-atvor, tabiatga mehr-muhabbat va ehtiyotkorlik hissini ham shakllantiradi. Shu bilan birga, mazkur yondashuvlar tarbiyachilarning kasbiy kompetensiyasini oshirishga hamda ta'lim jarayonining mazmuni va sifatini yaxshilashga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Umuman olganda, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ekologik ta'limni innovatsion yondashuvlar asosida tashkil etish ekologik barqarorlik, sog'lom turmush tarzi va ekologik madaniyatga ega bo'lgan barkamol avlodni tarbiyalashning muhim pedagogik sharti hisoblanadi. Shu bois, ekologik ta'limni maktabgacha ta'lim tizimida ustuvor yo'nalish sifatida rivojlantirish hamda innovatsion yondashuvlarni keng joriy etish dolzarb vazifa bo'lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Kurbanova, S. I., & Radjabova, G. M. (2025-yil). Environmental Education for Preschool Children. Journal of Multidisciplinary Sciences and Innovations, 1(2), 186–189. – Unda bolalarda ekologik madaniyat va atrof-muhitga mehrni shakllantirish masalalari yoritilgan.
2. Sanginova, G. B. (2024-yil). Improving Organization in the First Environmental Education of Preschool Children. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 4(4), 440–447. – Maktabgacha ekologik ta'limni tashkil etish strategiyalari tahlil qilingan.
3. Ahmatova, F. X. (2024-yil). Maktabgacha ta'limda ekologik tarbiya: dolzarb muammolar va yechimlar. Ilmiy tadqiqotlar va ularning yechimlari jurnali. – Pedagogik yondashuvlar va metodik tavsiyalar bayon etilgan.
4. Xolmirzayeva, O. M. (2023-yil). 5–6 yoshli bolalarda ekologik madaniyatni shakllantirishda xalq og'zaki ijodidan foydalanish yo'llari. Pedagog. – Ekologik madaniyatni shakllantirishda ijodiy metodlar yoritilgan.
5. Xudayberdiyeva, T. (2022-yil). Maktabgacha ta'limda ekologik ta'lim va madaniyatni tarbiyalashning ilmiy metodologik va didaktik tamoyillari. Innovative Development in Educational Activities. – Ekologik ta'limning nazariy-metodologik asoslari yoritilgan.
6. Abdullayev, F. M. (2025-yil). Maktabgacha yoshdagi bolalarda ekologik ongning psixologik yechimlari. Modern Education and Development, 17(7), 155–159. – Ekologik ongning psixologik jihatlari tahlil qilingan.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №2(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.